

Targemate ja harimatute vahe kasvab

Eesti lastel ja noortel on täna hea hariduse saamiseks rohkem võimalusi kui nende eakaaslastel 30 aastat tagasi, kuid kõigil ei ole võrdseid väljavaateid soovitud haridustasemeni jõudmiseks. Eile avaldatud Eesti inimarengu aruanne '99 peab haridusliku kihistumise süvenemist üheks ühiskonda vaevavaks vastuoluks, mis võib tulevikus hakata arengut pidurdama.

Viimasel kümnendil loodud rakenduskõrgkoolide ja eraülikoolide arvelt on jõudsalt suurenenud üliõpilaste ja kõrgharidusega inimeste osakaal. Kuigi valdavaks suunaks on pärast keskkooli lõpetamist õpinguid jätkata, on samal ajal lisandunud juba põhikoolist väljakukkunud ja keskhariduseta jäänud inimesi. Nende võimalused oma haridust hiljem täiendada on peaaegu olematud ning töö leidmine väga raske.

Ent ka keskharidusega inimesed ei ole sugugi võrdsel lähtejoonel. Elu väljavaated määratakse üha enam juba kooliks valmistumise eas, sõltudes sellest, millises kodus laps kasvab ja millises lasteaias ta käib.

Koolide taseme erinevust on ilmekalt näidanud riigieksamite tulemused. Tekkimas on omamoodi nõiaring. Vaesemates piirkondades ei ole koolidel raha, et tõsta õppetöö taset. See sunnib vähegi võimekamaid ja jõukamaid paremate õppimisvõimaluste otsinguil ära kolima ning kohaliku kooli tase käib veelgi alla.

” Elu väljavaated määratakse üha enam juba kooliks valmistumise eas, sõltudes sellest, millises kodus laps kasvab ja millises lasteaias ta käib.

Koolid jagunevad täna väga selgelt õpilasi valivateks eliit- ja tavalisteks koolideks. Kui tavaliste koolide lõpetajaist saab ülikooli sisse kolmandik, siis on eliitkoole, mille õpilastest enamik haridusteed ülikoolis jätkab.

Inimarengu aruanne täheldab hariduse kihistumist ka vanemate sotsiaalse ja varandusliku staatuse järgi, väites, et minekad koolid heidavad kõrvale vähekindlustatud perede lapsi. Eliitkoolides õppimine nõuab reeglina lisakulutusi, mida sellised pered endale lihtsalt lubada ei saa.

Hariduslik kihistumine Eestis ei ole erandlik – ka Lääne-Euroopa riikides võib täheldada hariduse jagunemist eliitseks ja nn slummi-hariduseks. Suuresti on seda soodustanud ka vanemate õigus oma lapsele kooli valida. See annab küll võimaluse koolidelt rohkem nõuda, kuid nii jagunevad õpilased kooliti üha enam vanemate staatuse järgi.

Kui praegused 40-aastased said omal ajal hõlpsalt tööd keskharidusega, siis tänapäeval on võimaluste võtmesõnaks kõrgharidus. Ekspertide hinnanguile toetudes ennustab inimarengu aruanne, et vanematel ja lastel tuleb üha rohkem ning varem ise oma hariduse eest vastutama hakata.